

Neka buduća, još nenapisana povijest hrvatske književnosti znatno će se razlikovati od dosadašnjih Vodnikovih, Kombolovih, Barčevih, Ježičevih, Jelčićevih, Novakovih ili drugih sinteza... Prvi rezultati znanstvenog projekta »Hrvatska književna baština«, upravo objavljeni u istoimenoj knjizi zagrebačke naklade »Ex libris«, otkrivaju zaboravljene knjige, zametnute stare rukopise, prva (i, većinom, jedina!) izdanja davnih djela sačuvana (i, uglavnom, nepročitana!) u knjižničnim trezorima... što će sve, kad se inkorporira, integrira u književnopovijesni tijek pisanja na hrvatskom jeziku (i drugim jezicima kojima su se služili naši stari pisci) neumnjivo promijeniti sliku o stoljećima hrvatske književnosti kakvu smo stekli iz postojećih književnopovijesnih pregleda.

Skupina istaknutih hrvatskih filologa i književnih povjesničara (predvođena uredničkim timom Dunja Fališevac, Josip Lisac i Darko Novaković) pokrenula je projekt koji su, osim nakladničke kuće »Ex libris«, poduprla dva hrvatska ministarstva (znanosti i kulture), te zagrebački Gradski ured za kulturu. Raširena je predrasuda — piše uredništvo u proslavu prve knjige — ne samo kod neprofesionalne publike nego i u značajnom dijelu stručne javnosti, da su važni poslovi u prikupljanju građe već obavijeni. No, i prvi pogled na rukopisne kataloge, na primjer, dubrovačkih knjižnica, govori da tomu nije tako. Hrvatska književna baština — dodaju nosioci projekta — od srednjega vijeka i ranog novovjekovlja pa sve do 20. stoljeća, još uvijek je neiscrpno vrelo dosad nepoznatih, neobjavljenih, ili nakon prvih izdanja nikada više objavljenih djela.

Izvući tu građu na svjetlo dana, objaviti je u tekstološki primjerenu obliku, popratiti je studijama, bibliografskim podacima, faksimilima i drugim kritičkim aparatom, vratiti je u središte književnoznanstvene (a, zašto ne, i čitateljske!) pozornosti — to je svrha projekta čiji prvi svezak već sjajno argumentira opravdanost znanstveno-nakladničkog pothvata »Hrvatska književna baština«, pokazujući odmah kojih je golemih razmjera i opsega korpus neobjavljene ili tek jednom objavljene književne građe hrvatskih pisaca. Neke procjene govore da je čak trećina hrvatske književnosti praktički — nepročitana?!

Simbolično i stvarno to se može odčitati na gotovo svakoj od preko šest stotina stranica prve

OTKRIVANJE BAŠTINE

TREĆINA HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI — NEPOZNATA?!

MIRJANA JURIŠIĆ

knjige u nizu. Na primjer, Eduard Hercigonja predstavljajući neobjavljeni rukopis iz 17. st. »Priče o premudrom Akiru« iz Derečkajeva zbornika. Riječ je o jednom od tri popularna djela srednjovjekovne fabularne proze koje je turopoljski plemić Ivan Derečak prepisao latinicom iz glagoljičkih predloža-

ka i to jezikom tzv. ozaljskoga (zrinsko-frankopanskoga) kruga. Neven Jovanović pak otkriva iznimno zanimljivo djelo Nikole Modruškoga, inače autora prve hrvatske prozne inkunabule. Riječ je o »zbirci retoričkih lijekova za tjeskobu« naslovljenoj »De consolatione«, sistematizaciji načina verbalne utjehe, preteći suvremenih priručnika za samopomoć pri depresivnim stanjima! Tu je i otkriće Darka Novakovića u opusu Jurja Šizgorica, autora prve hrvatske pjesničke inkunabule: pronašao je nepoznatu verziju Šizgoričeve »Prosopopeyae«, elegije o smrti dvojice braće. Tomislav Bogdan i Dunja Fališevac izvlače u javnost zaboravljenoga dubrovačkog pjesnika iz 18. st. Andriju Paulija, a Milovan Tatarin hagiografski spjev o svetoj Olivii Antuna Josipa Knezovića, slavonskoga nabožnog pjesnika iz 18. st. Slično otkriće prašine sa stare baštine obavili su u prvoj knjizi i Davor Dukić, Nikola Batušić, Maja Bošković-Stulli, Ljiljana Marks, Gorana Štepanić, Marina Brcko i Josip Lisac, a Sanja Slukan sastavila je bibliografiju primarne i sekundarne literature o starijoj hrvatskoj književnosti objavljenoj u 2000. godini.

Člana uredničkoga vijeća akademika Pavla Pavličića upitali smo o značenju projekta za hrvatsku književnu historiografiju.

— U zadnje vrijeme — kaže nam akademik Pavličić — događaju se spektakularne stvari u ve-

zi sa starijom književnošću, koje su se možda trebale događati prije, barem u onome dijelu gdje su tekstovi dostupni. Mnogi naši stari pisci, poput recimo Barakovića ili Vetranovića, nisu objavljeni u kritičkom obliku od sredine ili kraja 19. stoljeća... To se, recimo, moglo uraditi, premda ni to nije posve lako, jer su potrebni vrsni filolozi. Sad imamo i mladih filologa koji to mogu izvesti. No, u zadnje vrijeme sjajne su stvari uradili klasični filolozi: Darko Novaković našao je nepoznate tekstove i Marulića i Kotruljevića u Velikoj Britaniji, pojavio se također zaboravljeni pisac Kajetan Vičić koji je napisao golemi latinski spjev u 17. st. Postoji, dakle, cijeli niz takvih autora i zaboravljenih tekstova koje treba prezentirati. Naime, tekstovi uvijek traže da budu neko vrijeme prisutni pa da se o njima stvore sudovi. Zato je u ovom času teško reci koliko će neovotkriveni i tek predstavljeni tekstovi promijeniti sliku hrvatske književnosti. Da će nešto promijeniti, u to nema nikakve sumnje. Da će u dobroj mjeri promijeniti predodžbu o pojedinim razdobljima, predodžbu o odnosima veličina i slično, čini mi se nesumnjivim. To se već dogodilo s pronadenim pjesmama Marka Marulića: ono što smo sad doznali o Maruliću, to potpuno mijenja sliku o tome piscu. Zato je projekt »Hrvatska književna baština« silno važan — zaključuje akademik Pavao Pavličić.